

Пашинський М.М., аспірант,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

БАНКІВСЬКИЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СПІР: ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ОЗНАКИ

В практичній площині економічної нестабільності сучасні відносини банківської сфери в Україні характеризуються достатньо частими конфліктними ситуаціями, що потребують свого врегулювання та вирішення.

Очевидно, переважна більшість конфліктів у цій сфері призводить до спору між різними суб'єктами цих відносин: як між громадянами й банками, так і між банками та державними владними суб'єктами. Однак, як відомо правова природа кожного з спорів таких суб'єктів має свою предметну належність та відповідно, потребує особливого типу розгляду та вирішення.

В даній роботі пропонуємо акцентувати увагу на означенні напряму адміністративно-правової ідентифікації банківських спорів, й на підставі чого сформулювати поняття таких спорів.

Загалом в теорії адміністративного права вченими представлено широкий вибір наукових поглядів на питання щодо сутності адміністративно-правового спору. Й ще більше в останнє десятиліття дослідники-адміністративісти приділяють увагу вивченню поняття «публічно-правовий спір», яке використовується переважно для узагальнення усіх видів спорів, що виникають з конфліктних публічних правовідносинах в різних сферах (в тому числі, сферах державного управління, бюджетній, податковій, митній, та ін.) й досить часто ототожнюється з поняттям адміністративно-правового спору (особливо після законодавчого закріплення в КАС України поняття публічно-правового спору). Однак, ми схилиємося до позиції, згідно з якою у широкому розумінні публічно-правові спори формально належать до предмету вивчення й регулювання не лише галузі адміністративного права, але й конституційного права (зокрема, в рамках інституту конституційної скарги, в якій фактично відображається спір між фізичними й юридичними особами з однієї сторони та законодавцем в особі Верховної Ради України з іншої), фінансового, кримінально-процесуального та інших процесуальних галузей права (в тому числі, цивільного, господарського процесуального права).

При розмежуванні понять «публічно-правовий спір» та «адміністративно-правовий спір», й співвідносячи їх як загальне й особливе, стоїмо на поширеній у науці адміністративного права позиції,

що основною підставою для його виникнення є адміністративна (управлінська) діяльність суб'єкта владних повноважень [1, с. 11]. У банківській сфері такою діяльністю є владна діяльність виключно державних інституцій, пов'язана з публічним адмініструванням банківської системи.

З метою вирішення банківських спорів адміністративно-правової належності пропонуємо у даній роботі послуговуватись комплексом таких критеріїв [2]: по-перше, сферою правовідносин, в яких виникає адміністративно-правовий спір. В досліджуваному випадку такою сферою є правовідносини в банківській сфері, пов'язані зі здійсненням державного управління. Як слушно відмічає Д. Лученко, управлінський критерій як підставу віднесення відповідних категорій справ до юрисдикції адміністративних судів ще у 2005-2007 роках визначено Верховним Судом України (інформаційний лист від 26.12.2005 р. № 3.2-2005), Вищим адміністративним судом України (інформаційний лист від 25.07.2007 р. № 09.122/688), Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ (інформаційний лист № 334/8/13-11|259/0/411 від 11.03.2011 р.); по-друге, особливостями суб'єктного складу відносин й, відповідно, спорів. До адміністративних можна віднести саме ті банківські спори, в яких принаймні однією зі сторін спору є орган державної влади, їх посадова особа, інший суб'єкт, що відповідно до закону здійснює повноваження у сфері державного управління; по-третє, виконання зазначеними у попередній ознаці суб'єктами виключно владних повноважень в банківській сфері, виключаючи зокрема, повноваження щодо виконання цивільно- або господарсько-договірних зобов'язань; по-четверте, юридичною формою здійснення повноважень, до яких належать адміністративні рішення і дії, включаючи бездіяльність суб'єкта владних повноважень. Ця ознака є виправдано найважливішою, оскільки сприяє розумінню предмета оскарження, оскільки в цих юридичних формах проявляється здійснення повноважень уповноважених суб'єктів; по-п'яте, підставами вирішення адміністративно-правового спору (зокрема, це законність рішень, дій або бездіяльності суб'єкта владних повноважень); по-шосте, особливими порядками вирішення спорів, що закріплені передусім у спеціальних законодавчих актах (КАС України, КУпАП), а також відомчих правових актах (наприклад, Положення про порядок накладення адміністративних штрафів, затверджене постановою Правління Національного банку України від 29.12.2001 № 563 [3]) та можуть здійснюватись у позасудовій (адміністративній) та судовій процесуальній формі.

Таким чином, узагальнення наведеного дозволяє сформулювати попереднє визначення поняття банківського адміністративно-правового спору як правової суперечності, виникнення якої зумовлено конфліктом інтересів між учасниками публічних правовідносин в банківській сфері

або протилежною оцінкою законності й обґрунтованості їх дій та рішень щодо реалізації і захисту прав, свобод, інтересів, а також виконання обов'язків особи.

Література

1. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія / Н. Б. Писаренко, В. А. Сьоміна. – Х. : Право, 2011. – 136 с.
2. Лученко Д. Про основні ознаки адміністративно-правового спору. Вісник Національної академії правових наук України № 2 (73) 2013. С. 148-156.
3. Про затвердження Положення про порядок накладення адміністративних штрафів. Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2001 № 563. Офіційний вісник України від 15.02.2002. № 5. Стор. 72.

УДК 025.11:477:4:328.34 (043.2)

Бабіч В.С., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Устинова І.П., к.ю.н., доцент

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В СИСТЕМІ ПРАВА ТА ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Бюджетне право України тісно пов'язане з бюджетним правом зарубіжних країн та Європейського Союзу. Адже правові засади нашої країни були побудовані на демократичних принципах, що є притаманною ознакою зарубіжних країн, також Україна проходить етап інтеграції в Європейський Союз, що також впливає на побудову Бюджетного права. Хоча, досліджуючи питання бюджетного права в зарубіжних країнах, О.М. Козирін наголошує на тому, що сукупність правових норм, які регулюють бюджетні відносини, у правових системах різних держав визначається по-різному. Наприклад, у державах романо-германської правової системи бюджетне право розглядається як підгалузь чи розділ фінансового права. При цьому можна побачити приклади, коли бюджетне право розуміється як комплексна галузь права. У державах англосаксонського права норми, що регулюють бюджетні відносини, найчастіше розпорошені по різних актах конституційного та адміністративного права. У пострадянських державах бюджетне право традиційно визначається підгалуззю фінансового права (наприклад, у працях таких учених, як Л.К. Воронова, Н.І. Хімичева, О.М. Горбунова, та їх послідовників). У вітчизняній фінансово-правовій науці бюджетне право – це сукупність норм, що регулюють відповідні суспільні відносини, тобто саме поняття «бюджетне право» – це доктринальний